

Kans op schoon openbaar toilet 26%

De kans een schoon openbaar toilet aan te treffen is gemiddeld niet hoger dan een op vier: 26%. Dat is de uitkomst van het Nationaal Toiletonderzoek (NTO) dat Service Management onlangs organiseerde. Daarbij moet meteen worden aangetekend dat de dames beter af zijn, want hun toiletten zijn met 32% goed een stuk schoner dan de herentoiletten, waar de score goed op een schamele 20% (een op vijf) bleef steken. En de spoelknoppen blijken inmiddels al net zo vies als de toiletbrillen... **DICK VAN ZOMEREN**

Is het dan toch vechten tegen de bierkaai om de hygiëne in openbare toiletten te doen verbeteren? De cijfers wijzen er op: in 2009 kwamen we uit op 24% 'goed', vorig jaar steeg dat tot 31%, maar het is nu weer terug naar 26%. Een gemiddelde, want zoals in de inleiding vermeld, is het matige tot slechte resultaat vooral te wijten aan de heren.

Ronduit vies

Wat is er dan zo vies – dat wil zeggen besmet – in een toilet dat mede door onbekenden wordt benut? Qua aantal bacteriën is dat de bril: maar liefst 41%

van de 150 bezochte en bemonsterde toiletten moet worden beoordeeld als slecht of zeer slecht, volgens de normen die we al jarenlang hanteren. Van de kranen is een op de drie (34%) ronduit vies. Spoelknoppen komen uit op 28% en deurknoppen zijn relatief gezien nog het schoonst: 10% vies.

Maar niet alle bacteriën zijn schadelijk. Daarom kijken we in ons onderzoek ook naar het aantal enterobacteriën, die met zekerheid afkomstig zijn uit ontlasting. Daarmee is de kraan het meest verontreinigd: in het NTO 2011 bevindt zich op maar liefst 38% deze

viezigheid en dan hebben we de oppervlakken met een enkele kolonie nog ontzien. Ook de toiletbril kan meepraten: 37% besmet met entero's, op de hielen gezeten door de spoelknop met 31%. Van de deurkrukken is "slechts" 7% besmet met deze bacteriesoort.

Door nood gedreven

En als u door nood gedreven dan toch naar een openbaar toilet moet, kies dan een damestoilet in een gemeentehuis, een bibliotheek of een museum, want de sector *openbare gebouwen* scoorde met 30% goed (vorig jaar 33%) de schoonste toiletten. U kunt ook uitwijken naar een ziekenhuis of een gezondheidscentrum, waar 28% van de toiletten in orde werd bevonden. Met dank aan – of ondanks – de toiletjuffrouw komen de warenhuizen uit op slechts 24% goed. De hekkensluis is de horeca met 21% goed, maar dat zou kunnen komen door een oververtegenwoordiging van ouderwetse kroegen en de sector *fastfood* in de test.

Openbaar toilet

Eerst een definitie van wat in onze ogen een openbaar toilet is. Dat is naar onze mening een toilet waar niemand je een strobreed in de weg legt als je er gebruik van maakt. Dus géén toiletten in bedrijven en in niet vrij toegankelijke overheidsgebouwen, maar wel in

FOTO'S: HENK SNATERSE FOTOGRAFIE, ALPHEN AAN DEN RIJN

Het toilettestteam werd dit jaar gevormd door dertien personen van drie bedrijven. Op de foto v.l.n.r.: Robin Kramp, Marco Harijgens, Evelinde Schuitemaker, Mark Kersbergen (alle vier van Uniqcare), Anneke van Telgen (Novon Schoonmaak), Johan Duijst, Dré Broeken en Caroline Broeken van Uniqcare en Lesley Lohof van Novon Schoonmaak. Op de foto ontbreken: Jaap Lemmens en Eva van Ingen (Uniqcare) en Ineke Davelaar en Wilma Hardeman van MB Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten

sportclubs, cafés, warenhuizen, gezondheidscentra, tank- en NS-stations, ziekenhuizen enzovoort. We maken daar-

afweten. Of dat we binnenstapten net nadat een gast zich in het toilet had misdragen. Dan is het onbillijk om dat

meters nog maar even buiten beschouwing. Voor de test is de medewerking ingeroepen van dertien medewerkers van drie bedrijven: *Uniqcare* uit Tiel, *Novon Schoonmaak* uit Zwolle en *MB Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten* uit Ede. Het testteam kreeg per deelnemer een aantal te bezoeken toiletten toebedeeld, verdeeld over de vier sectoren. Binnen de hen toegewezen regio konden ze zelf invullen welk openbaar toilet ze wens- ten te bezoeken. Gegevens over de datum, de locatie, het tijdstip en visuele bevindingen (die bij de rangschikking dus niet meetelden) registreerden ze in een door Uniqcare ontwikkelde *app* op hun *smartphone*. Alle toiletten werden binnen dezelfde week onderzocht.

Is het dan toch vechten tegen de bierkaai om de hygiëne in openbare toiletten te doen verbeteren?

bij een verdeling in vier categorieën: gezondheidszorg, openbare gebouwen, warenhuizen en de horeca.

In die vier categorieën bezochten we 150 toiletten, verdeeld over Nederland en in dames- en herentoiletten. Elk toilet is slechts eenmaal bezocht, op een willekeurig tijdstip en ons bezoek werd van tevoren uiteraard niet aangekondigd. De beheerder van zo'n toilet kan de pech hebben dat we juist op bezoek kwamen op een dag dat de schoonmaakdienst het net voor één keer liet

bedrijf of die instelling bij een slecht resultaat na slechts één bezoek aan de schandpaal te nagelen. Namen noemen we dus niet. Tenzij in positieve zin, als uit de inrichting van de ruimte duidelijk blijkt dat er wel degelijk zorg aan de toiletruimte wordt besteed.

Smartphone

Dat testen vergt in de toiletruimte slechts enkele minuten. Maar de totale tijd die met de test en het verwerken van de gegevens gemoeid is, is aanzienlijk. En dan laten we de duizenden autokilo-

Bij het bekijken van de aantekeningen die het team digitaal vastlegde, is het verbazingwekkend om te zien hoe goed de landelijke dekking van het onderzoek is. De Waddeneilanden zochten we tevergeefs, maar verder is vrijwel elke regio te vinden tussen »

SCHOON OF VUIL?

WANT ZICHTBAAR SCHOON, IS NIET ALTIJD SCHOON!!!

Naast de reeds bekende Hygicult dipslides introduceert **Flexchemie b.v.** nu ook een nieuwe gebruiksvriendelijke methode voor het snel testen van de hygiëne van oppervlakken, nl. Clean Card PRO. Met deze methode kunt u direct zien of het geteste oppervlak schoon is. Wilt u vervolgens het aantal kiemen quantificeren en mogelijk het soort micro-organismen weten, kunt u daarna de Hygicult dipslides gebruiken. Indien u deze na het testen 24 uur in een broedstuf bebroedt, kunt u ook gequantificeerd aflezen hoe schoon of vuil het geteste oppervlak is.

Clean Card[®] PRO

Resultaat binnen 30 sec.

Hygicult[®]

Hygicult TPC = bepalen totaal aantal micro-organismen

Hygicult Y&F = bepalen gisten en schimmels

Hygicult E = bepalen Entero-bacteriën

Hygicult L = bepalen van Lactobacillen

Hygicult CF = bepalen coliforme bacteriën

Hygicult E/β-gur = bepalen Entero-bacteriën en E-coli-bacteriën

Cultura[®] M

Broedstuf

Voor vragen, advies, starterspakketten en andere onderwerpen/producten o.a. op het gebied van de hygiëne uit ons assortiment kunt u terecht bij:

Flexchemie b.v.

Westmolendijk 27 / Postbus 191

NL-2985 XJ / NL-2980 AD Ridderkerk

Tel: +31-180-426388 / Fax: +31-180-428211

E-mail: flexchemie@flexchemie.nl

AANBIEDING
Starterspakket: broed-
stuf+ 3ds. Hygicult
EUR 265,-
ex. BTW

plaatsen waar men monsterde. Het gaat om toiletten begrensd in een gebied tussen Middelburg, Maastricht, Hoogezand en Hoorn.

Schoon of vies?

Wat de een schoon vindt, acht de andere matig schoon of zelfs vies. Om die discussie uit te sluiten speelt het visuele aspect in de klassering geen rol. Wat telt, is in welke mate een van de vier contactvlakken (zitting, spoelknop, deurkruk, kraan) verontreinigd is door bacteriën, waarbij de aanwezigheid van enterobacteriën, zeg maar poep, extra in aanmerking wordt genomen.

Dat is gemakkelijk te controleren met behulp van een steriele voedingsbodem, die tot het gebruik luchtdicht verpakt blijft. Die voedingsbodem, *dipslides* van *Flexchemie* uit Ridderkerk, bestaat uit een geleachtig laagje dat even tegen het contactvlak wordt gedrukt. Na een paar dagen is zichtbaar of het oppervlak was besmet. Elk oppervlak werd trouwens tweemaal bemonsterd: om te bezien of het oppervlak überhaupt schoon was en (met een tweede voedingsbodem) of sprake was van die hele vieze bacterie, de al genoemde entero's.

Alle bemonsterde voedingsbodems werden centraal ingezameld en vervolgens afgeleverd bij *Jacques van den Wijngaard*

van *Alfa Chemie en Hygiëne Consult* in Alphen aan den Rijn. Aan de hand van de bacteriegroei stelde hij enkele dagen later de aard en intensiteit van de besmetting vast, maakte de balans per categorie op en stelde het gemiddelde resultaat vast. Na rubricering is de onfrisse bewijslast, bestaande uit 1200

maar als het gaat om kroegen en de kleinere horeca, dan stellen we een en ander maar liever uit tot thuis... De toiletbril ontbreekt nogal eens, er hangt een natte katoenen handdoek, toiletpapier ontbreekt, de papieren handdoekjes zijn op, rond de wasbak is het nat. We kunnen zo nog wel even doorgaan.

Dat betekent geen patatje oorlog, maar een wc'tje oorlog

voedingsbodems (acht voedingsbodems voor vier contactvlakken per toilet) inmiddels vernietigd in de vuilverbranders.

Bloemlezing

Elk teamlid had de mogelijkheid om onder Opmerkingen in te vullen wat hij of zij vond van de conditie van de toiletruimte, variërend van defecten tot luchtjes en andere opmerkelijke zaken. Hieronder een bloemlezing van de aantekeningen per categorie. Om te beginnen met de horeca, de sector die dit jaar reddeloos onderaan eindigde.

Horeca populair, sanitair niet

We kunnen en willen niet zonder de horeca, maar we gaan er liever niet naar het toilet. Misschien geldt dat niet voor de hotels en betere restaurants,

De cijfers liegen er ook niet om. De horeca werd vorig jaar ook al vierde en laatste, en scoorde vorig jaar slechts 24% goed. Het resultaat anno 2011 is zelfs nog lager: 21% goed. Hierbij wat aantekeningen over visuele aspecten in de toiletten.

'De onderkant van de horecamarkt', zo worden cafetaria's en snackbars omschreven door onze testteamleden. Dat blijkt in een snackbar op de Veluwe: 'Ranzige WC. Vies lek kraantje en vieze handdoek die er hing. Wc-rol op de grond, geen apparatuur, vieze borstel.' Dat betekent geen patatje oorlog voor een klant, maar een wc'tje oorlog. In dezelfde regio, een damstoilet in een fastfoodzaak: 'Deur sluit niet goed. Degene die in de gang wacht, kun je gewoon zien. Veel geluid als je echt moet plassen.' Ze moeten daar op de Veluwe iets aan de deuren doen, want in een restaurant in Ede noteert een dame: 'Deur sluit niet en krijg je haast niet meer open. Je hoort de mensen in het restaurant praten, dus horen ze me ook plassen!' Misschien kan de exploitant de muziek wat harder zetten.

Op naar Zeeland, een herentoilet bij de Deltawerken: 'Nette uitstraling. Wel kitscherige tegels.' Het is ook nooit goed, zou de beheerder kunnen verzuchten. In een hotel in Brabant, bij de heren: 'Verouderd. Vieze kitranden bij de wasbak en de verf op de deuren laat los.' In de Zaanstreek werkt bij de dames 'het slot niet of slecht', terwijl de ruimte ook al krap is. Een herentoilet in Middelburg: 'Urinegeur. Strepen op toilet (zal in de toiletspot zijn, red.). Luiერemmer op de gang bij de babytafel.' Vast voor verschonende vaders... Twee »

Resultaten Nationaal Toiletonderzoek 2011

De hygiëne in openbare toiletten in Nederland is afgenomen. Dat blijkt uit het door Service Management gehouden Nationaal Toiletonderzoek 2011. De 150 bemonsterde openbare toiletten behaalden dit jaar een gemiddelde van 26% goed (of schoon), dat is 5% lager dan in 2010.

Er is een aanmerkelijk verschil in hygiëne tussen dames- en herentoiletten. Bij de dames werd 32% (vorig jaar 31%) als goed beoordeeld, terwijl dat bij de heren slechts 20% was, dus een op vijf. Vorig jaar scoorden de heren nog 31% goed.

Van de vier categorieën eindigden de Openbare Gebouwen met 30% schoon het hoogst, gevolgd door de Gezondheidszorg met 28% die vorig jaar echter nog liefst 38% goed noteerde. Derde werden de Warenhuizen met 24% goed en laatste (net als vorig jaar) de Horeca met 21% goed.

De toilettest betreft de bacteriologische verontreiniging van vier contactvlakken. De toiletbril is het meest verontreinigd (41%), gevolgd door de kraan met 34%. De spoelknop bleek in 28% van de gevallen verontreinigd en bij de deurkruk aan de binnenkant van het toilet bleek dat bij 10% het geval te zijn.

Nationaal Toiletonderzoek 2011: de winnaar

Met smart wachten velen al jaren op de bekendmaking van het vuilste toilet uit het Nationale Toiletonderzoek van Service Management. Ook dit jaar geven we de naam niet prijs. Maar de naam van de winnaar wel. De prijs voor het schoonste toilet gaat namelijk naar het UMC St. Radboud. Een verrassende winnaar in de categorie Gezondheidszorg, die dit jaar aanzienlijk minder goed scoorde dan vorig jaar, maar wel als tweede eindigde.

Het testteam bemonsterde het herentoilet van de gezondheidszorginstellingen in Nijmegen op de vier contactvlakken (kraan, wc-bril, spoel- en deurknop) en beoordeelde de toiletgroep qua beleving met de korte aantekening: 'Sensorkranen'. Die aanwezigheid is inderdaad opmerkelijk, want er zijn nog zo weinig non-touch kranen in gebruik in Nederlandse openbare toiletten. Ondanks dat bekend is dat conventionele kranen een besmettingsbron vormen. Dit jaar werden de kranen qua faecale verontreiniging zelfs als viezer beoordeeld dan de toiletbrillen en spoelknop.

Uniqcare, die samen met Novon Schoonmaak en MB Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten, dit jaar het toilettestteam vormde, stelt de winnaar een jaar lang een schoonloopmat, inclusief 14-daagse service, beschikbaar. Op 6 oktober overhandigde Dré Broeken (rechts op de foto), directeur van Uniqcare, de prijs aan Marco Schuringa, manager Vastgoed & Infrastructuur van het UMC St. Radboud. 'Een opsteker voor onze branche en voor ons, want het gebouw is meer dan vijftig jaar oud. We hebben dan ook extra ingestoken op beleving en hygiëne.'

damestoiletten, allebei in Rotterdam: 'Heel klein en warm. Papier aan een haakje, losse rollen staan klaar'. En elders: 'Goor, stinkt erg. Vies plankje met luchtverfrisser. Klein en benauwd.' Nog

wat leed: een damestoilet van een fast-food in Haarlem: 'Niet netjes. Papier op de grond, prullenbakken en hygiënebox vol. Maar een kapstok, dat is wel fijn!'

Sensorkranen

Maar natuurlijk is het niet allemaal kommer en kwel in de horeca. Vele malen is er ook de korte constatering 'netjes' dan wel 'schoon en verzorgd'

of 'visueel schoon'. Nog een aantal constatering van goede wil van de exploitant. In Bergen op Zoom: 'Netjes, verzorgd. Veel voorzieningen, dubbele toilettrolhouders. Babyverschoontafels.' Hulde voor een bekend familiehotel in de omgeving van Arnhem: 'Strak, met groene led-verlichting. Infrarood kraan. Speciaal kindertoilet met lage deuren voor kinderen van maximaal 120 centimeter.' Lengte, veronderstellen we, niet de omvang. Een hotel in Amersfoort: 'Mooi en schoon toilet. Positieve geurbeleving, non-touch automaten. Rustgevend muziek.' Die exploitant heeft het begrepen. Nog meer moois, even buiten Amersfoort: 'Grote ruimte met voldoende toiletten. Luchtverfrissers, genoeg handdoekautomaten.' Op de Veluwe, geconstateerd in het herentoilet: 'Nieuwe dispensers, non-touch handdoekautomaat valt op, tv-scherm, luchtverfrissers zijn maar net te ruiken. Muziek als toegevoegde waarde.'

Tot slot de indruk van een bezoek aan een herentoilet in een restaurant bij Nijmegen: 'Grote toiletten. Sensorkranen.' Misschien is dat wel het meest verbazingwekkende bij het doornemen van de 150 aantekeningen, dat er nog zo weinig non-touch kranen in gebruik zijn. Jaar in jaar uit wordt erop gewezen dat de koppen van conventionele kranen een besmettingsbron vormen. Dit jaar komen de kranen zelfs als viezer uit de bus dan de toiletbrillen en de

spoelknop als het gaat om faecale verontreiniging (38% tegenover respectievelijk 37% en 31%). Hulde dus voor de exploitant van *Restaurant Grevelingen* op de Brouwersdam, zijn collega van *Olround Partycentrum* in Nijmegen en bij *Van der Valk* in Arnhem, die de non-touch kranen lieten monteren. Dat de toiletgebruikers er soms een rommeltje van maken, kan hen niet worden verweten.

'Een schoon Oostblok-toilet'

De categorie warenhuizen/winkels is sinds we met deze test begonnen steeds breder geworden met meubelboulevards, bouwmarkten, woonwarenhuizen en tuincentra. Vrij toegankelijke

maakspullen op de wastafel. Zeep-pompje in plaats van dispenser. Toiletjuffrouw aanwezig'. Die is misschien drukker met breien of de Privé dan met proper toiletbeheer. In een Zeeuws tuincentrum: 'Zeer sober Oostblok-toilet, wel schoon. Je zou hier wel wat kleur of een plantje verwachten.' Bij een bouwmarkt in het zuiden: 'Rook fris. Maar rommelig. Papier op de vloer. Lelijke damesbox.' Dat was dus duidelijk een vrouwelijke controleur. De aantekeningen 'Netjes' zijn niet van de lucht in deze categorie. In een woonwarenhuis wordt sober geconstateerd 'druk bezocht', maar over de staat van de ruimte geen woord. In een ander woonwarenhuis: 'Zag er vi-

De toiletjuffrouw is misschien drukker met breien of de Privé dan met proper toiletbeheer

toiletten genoeg in deze categorie, maar niet allemaal even schoon. Vorig jaar kwamen we uit op 31% goed c.q. schoon, nu tuimelt dat omlaag naar 24%.

In een *Bijenkorf* noteert een dame wat teleurgesteld: 'Niet de luxe van een *Bijenkorf*. Rommelig, met schoon-

sueel schoon uit.' Nog zo'n warenhuis, in de Randstad: 'Bril op een van de toiletten ontbreekt. Non-touch kranen'. Dat laatste duidt op goede wil, nu nog even een toiletbril uitzoeken in het eigen assortiment. Bij een groothandel in het noorden staat 'bril in herentoilet behoorlijk vies', bij erg hoge nood dan maar afdekken met

»

Directeur van Uniqcare Dré Broeken (l) initieerde en ontwikkelde de NTO-app waarmee het toilettestteam op pad ging, fotografeerde en registreerde. Jacques van den Wijngaard van Alfa Chemie en Hygiëne Consult onderzocht de 1200 diaposlides qua aard en intensiteit van de besmetting

veel toiletpapier... Het herentoilet in een groothandel in food: 'Netjes en bordjes 'Indien iets niet in orde s.v.p. melden bij receptie'. Dat getuigt tenminste van goede bedoelingen.

Oogverblindend mooi

Een mannelijke controleur bezoekt een warenhuis in de Betuwe. De formulering laat de mogelijkheid open dat de toiletjuffrouw fris en oogverblindend mooi is. 'Per bezoek 50 cent. Toiletjuffrouw aanwezig, op het oog mooi schoon! Alle dispensers aanwezig en in goede staat.' Bij een bouwmarkt in Gelderland is het toilet 'wel netjes', vermoedelijk omdat je voor toegang eerst de sleutel moet halen bij de receptie. Bij een andere is in het damestoilet 'de vloer niet schoon', gelukkig dat je die niet aan hoeft te raken.

Slechts een op de vijf (21%) toiletten in warenhuizen is ook echt schoon, dus bacteriologisch niet verontreinigd. Maar de beheerders doen echt wel hun best het er goed en schoon uit te laten zien, want niet minder dan elf keer noteert men bondig 'netjes', ook als achteraf sprake is van besmetting. Die zalige onwetendheid is echter ook wat waard, want u weet het: *wat niet weet, wat niet deert*.

Basic sanitair in de zorg

Als je ergens hygiëne mag verwachten dan is het in de gezondheidszorg, die bij deze test dan ook meestal bovenaan eindigt. Qua categorie dit jaar niet, men moet de openbare gebouwen voor laten gaan. De veertig bezochte toiletten in ziekenhuizen, dokterspraktijken en gezondheidscentra

scoorden vorig jaar nog 38% goed, maar blijven nu steken op 28% goed. Over het visuele aspect echter geen klagen, want 26 keer wordt vastgesteld 'netjes'.

Frappant is echter dat bij slechts één van de bezochte instellingen - in Nijmegen - non-touch kranen werden aangetroffen, terwijl in de gezondheidszorg in het algemeen op tal van contactvlakken (inclusief kraanknoppen) faecale resten te vinden waren. Mogelijk heeft het ontbreken van die kranen met de budgetten te maken, want ook opvallend is dat het sanitair vaak als basic, simpel of sober wordt omschreven. Dus vaak functioneel, zonder de fratsen van de duurere horeca. In een Zeeuws ziekenhuis: 'Erg zuunig. Zeer Zeeuws basic.'

Twee keer zijn er in de categorie gezondheidszorg klachten over een gedateerde inrichting en slechte voorzieningen, in een woonzorgcentrum in Brabant en in een verzorgingshuis op de Veluwe. In het eerste geval: 'Erg oude dispensers'. En vervolgens op de Veluwe: 'Vies kraantje, vieze oude tegels, stoffen handdoekje. Kortom, oude boel. Uitkijken dat je niet tussen twee deuren klem zit'. Goede raad, anders kom je nooit meer uit dat verzorgingshuis.

Toilet is schuurpapier

Er wordt bij het controleren wel goed opgelet. Het herentoilet in een net gerenoveerd ziekenhuis in Brabant: 'Netjes, steriel. Toiletpapier is schuurpapier,

vouwhanddoekjes zacht.' Is het misschien een idee om de handdoekauto-maat aan de muur in het toilet te hangen en de toilettrolhouder naast de kraan? Soms is het echt even doorbijten tijdens een test. Lijdt u even mee in een Brabants gezondheidscentrum, een gemengd toilet: 'Soort invalidentoilet. Verschrikkelijke geur van vorige gebruiker. Netjes, maar basic.' Nog een geluk voor ons dat ze even om zich heen bleef kijken en noteren. Die is trouwens vast met een open raam snel weggereden. Elders in een Brabants ziekenhuis: 'Nieuwe toiletten, maar niet echt schoon.' In een Zwols ziekenhuis hangt bij de dames 'een muffe geur' en bij dat andere ziekenhuis in die stad is het in een damestoilet visueel schoon. Maar dan, het achterstallig onderhoud: 'Toiletborstelhouder kapot, toiletbril zit scheef, glanslaag van de kraan gesleten.'

Soms moet je het op de tast doen, zoals bij het douchen. Een damestoilet in een ziekenhuis in Kennemerland: 'Erg donker in het toilet. Wel een grote wc-ruimte. Zag er wel netjes uit, maar *een leeg gevoel*.' Hoe nu? Echt naar het toilet geweest in plaats van te testen? Een ziekenhuis in Het Groene Hart: 'Opvallend. Gewone zeep en een dispenser met alcohol'. Iets dergelijks is ook te

vinden in instellingen in Gorinchem en Breda, maar wordt daar omschreven als 'speciale zeep voor in ziekenhuizen.'

Het is niet overal kommer en kwel in toiletten in de zorg. Daarom tot slot een bericht dat zo in de *Goed Nieuws-show* kan. Een controleur bekijkt blij een toilet in een gezondheidscentrum in Rivierenland: 'Op het oog een mooi schoon toilet. Goed uitgerust met dispensers, frisse geur. In mijn optiek een toilet zoals het hoort te zijn.'

'Fris en fruitig' toilet

De kans om in een gemeentehuis, bibliotheek of museum een schoon toilet aan te treffen is 30% (vorig jaar 33%) en dus hoger dan in de gezondheidszorg. Om die mogelijke euforie wat te

pen. Maar dan nog: hoe komt dat daar? Om maar even door te gaan met een tankstation langs de A59 bij Oosterhout. Het damestoilet, vrij toegankelijk vanaf de buitenkant: 'Erg smerig, stinkt verschrikkelijk. Zeer onverzorgd. Papierrol in de wasbak. Wel een aftekenlijst voor de schoonmaak!' Nog een tankstation langs de A50, waar ze wel degelijk non-touch kranen hebben maar de rest daaraan afbreuk doet: 'Niet schoon en bril vies.' Maar niet elk tankstation betekent horror. Vlakbij Hoorn: 'Basic, rook wel lekker. Twintig velletjes in één keer', dan kun je even vooruit!

In een damestoilet in Bergen op Zoom is alles 'zeer netjes' en in een theater in Breda is er voor de dames 'een grote

'Toilet met toiletheer. Een berkenbos-sticker voor de sfeer'

dempen, meteen maar een aantekening over een damestoilet in een zwembad - ook een openbaar gebouw - in Salland: 'Oudere stijl, wel netjes. Ziet er visueel schoon uit.' Als je maar niet naar boven kijkt, want 'plafond bevat opgedroogd toiletpapier.' Opgedroogd, ongebruikt toiletpapier mogen we ho-

nette en verzorgde ruimte met een mooie uitstraling door een glittervloer.' Jammer dat de losse afvalbak rommelig aandoet. Elders in Brabant wordt een damestoilet in een ontmoetingscentrum als 'fris en fruitig' omschreven. Een station op de Veluwe: 'Rommeltje. Vies, oud en vieze vloer.' Over zeep en »

De tien schoonste toiletten van Nederland 2011

(in willekeurige volgorde)

Pathé in Breda, Museum Markiezenhof in Bergen op Zoom, De Bourgondiër in Bergen op Zoom, Eetbare Tof in Voorthuizen, Makro in Duiven, Rijnstate Ziekenhuis in Arnhem, UMC St. Radboud in Nijmegen, NH Hotel in Maastricht, Gemeente Oud Beijerland, hotel/restaurant Van der Valk in Gilze-Rijen.

handendrogen wordt curieus vermeld: 'Ijzere vouwdoekjes aan de muur'. Die zullen wel slecht drogen.

Rondslingerend toiletpapier

Op de grond slingerend toiletpapier en natte vloeren dragen sterk bij aan het gevoel dat het om een onfris toilet gaat, terwijl het best kan gaan om gewoon gemorst kraanwater. Dat 'bah, vies nat'-gevoel klinkt ook door bij de beschrijving van een sanitaire ruimte in een gemeentehuis in het Groene Hart. De kleine toiletruimte is verlicht met *black light* om drugsverslaafden te weren, waardoor je je slecht thuis voelt, te meer daar alles nat is (door de donkerte?) en niet heel schoon. Prompt noteert men: 'Nat en op het oog niet heel schoon.' Een openbaar gebouw in Arnhem: 'Vies en rommelig. Papier op de grond. Prullenbak zonder deksel. Vloer vies, bril nat en vies.' En dat al om twee uur 's middags, dus aan de slag daar in Arnhem!

Je kunt op bijzondere zaken stuiten als je voor *Service Management* op pad gaat. Langs de Duitse *Autobahn* tref je nogal

eens een heer aan die de sanitaire zaak in de gaten houdt, maar in Nederland zijn ze schaars. Een lid van het testteam vond er echter een in een tankstation bij Utrecht. Die moet zich nu en dan een boswachter met een dweilmop wagen, want een muur van de sanitaire ruimte is beplakt met een bostaferel. De rolwisseling van boswachter in schoonmaker verloopt hier moeiteloos. Leest u even mee: 'Toilet met toilet-heer. Een berkenbossticker voor de sfeer. Voorzieningen basic. Vloer nog nat van het dweilen.' Minstens zo opmerkelijk is dat in de sanitaire ruimte van een bibliotheek in Rotterdam een 'poetsvrouw' wordt aangetroffen, net als bij sommige warenhuizen. Niet als klant, maar om de boel te controleren en schoon te houden. Wat het visuele aangaat met succes: 'Alles aanwezig en netjes.'

Juichende beschrijvingen

Als gezegd eindigde de categorie Openbare Gebouwen met 30% goed op de eerste plaats (ondanks de haast beruchte toiletten bij tank- en treinstati-

ons) en dus vóór de gezondheidszorg, warenhuizen en horeca. Daarom twee juichende beschrijvingen in de categorie Openbare Gebouwen van dames betreffende een bioscoop in Haarlem en de *Stadsschouwburg*, omdat ze daar in ieder geval met de inrichting de hygiëne willen stimuleren.

Het damestoilet in de bioscoop: 'Opvallend uiterlijk. Roze wc-deuren, leuke wastafels en meerdere spiegels aanwezig. Kortom, een mooi damestoilet!' Dan op naar het theater: 'Leuk toilet, meerdere wc's en veel ruimte. Veel dispensers en de hele wand achter de wastafels bedekt met spiegels'. Het is duidelijk, als je dames voor je wilt innemen, zet dan op ruime schaal spiegels in. Het toilet zelf lijkt van secundair belang. Maar niet voor de redactie van dit blad. Volgend jaar hoort u weer van ons. «

(Advertentie)

DE STANDAARD IN MICROVEZEL

